

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра фізіології людини і тварин

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації
проф. Гавришук С. В. *[Signature]*
Протокол № 2 від 14.10. 2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
АНАТОМО-ТОПОГРАФІЧНІ ОСНОВИ МЕДИЧНОГО МАСАЖУ
підготовки *магістра*
Галузь знань – 09 – Біологія,
Спеціальність – 091- Біологія,
Освітня програма – Лабораторна діагностика

Робоча програма нормативної навчальної дисципліни «Анатомо-топографічні основи медичного масажу» для студентів за галуззю знань 09 Біологія, освітньої програми: лабораторна діагностика рівня магістра, денної, заочної форми навчання. "___" _____, 2018 р. – ___с.

Розробник:

доктор біологічних наук,

професор кафедри фізіології людини і тварин

аспірант кафедри фізіології людини і тварин

Пикалюк В.С.,

Бранюк С. В.

Рецензент: кандидат біологічних наук,

доцент кафедри зоології

Степанюк Я.В.

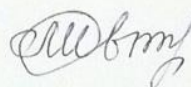
Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні

кафедри фізіології людини і тварин протокол № 1 від 05. 09. 2018 р.

Завідувач кафедри:

доц. Моренко А.Г.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією біологічного факультету протокол № 1 від 12. 09. 2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету доц. Шварц Л.О.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету протокол № ___ від ___. _____. 20__ р.

ІНФОРМАЦІЙНИ ОПИС ПРАКТИКИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна	Галузь знань 09 Біологія	Нормативна
		Рік навчання: 6
	Спеціальність 091 - Біологія	Семестр: 11
	освітня програма Лабораторна діагностика	Лекції 12 год.
Кількість годин/кредитів 150/5	освітній ступінь: магістр	Практичні 8 год.
		Консультації 18 год.
		Самостійна робота 112 год.
		Форма контролю: екзамен

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна	Галузь знань 09 Біологія	Нормативна
		Рік навчання: 5
	Спеціальність 091 - Біологія	Семестр: 10
	освітня програма Лабораторна діагностика	Лекції 20 год.
Кількість годин/кредитів 150/5	освітній ступінь: магістр	Практичні 30 год.
		Консультації 10 год.
		Самостійна робота 90 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Мета виробничої практики — вивчення анатомо-топографічних основ класичного масажу, здобути знання, набуті вміння і практичних навичок з основних і додаткових способів масажу.

Завдання виробничої практики:

- сформулювати теоретичні основи масажу;
- визначити фізіологічні механізми дії прийомів масажу на організм людини;
- правильно проводити основні та допоміжні прийоми масажу;
- оволодіти методикою класичного масажу та особливостями проведення масажу на різних ділянках тіла;
- оцінити вплив масажу на організм людини.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Студент після виконання практики повинен:

знати: основи анатомії й фізіології людини та вплив масажу на організм, гігієнічні вимоги до масажиста та пацієнтів, покази і протипокази для масажу, фахово користуватись методикою і технікою класичного масажу

вміти: використовувати на практиці, набуті в процесі навчання, теоретичні та практичні знання.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни на заочній формі навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Пр. зан.	Сам. роб.	Консультації
Змістовий модуль 1. Основи анатомії і фізіології організму людини					
1. Анатомія і фізіологія шкіри та нервової системи. Вплив масажу на них. Сегментарна інервація.	7	1		5	1
2. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Вплив масажу на них.	9	1	2	5	1
3. Анатомія і фізіологія серцево-судинної і лімфатичної системи. Вплив масажу на них.	7	1		5	1
4. Анатомія і фізіологія внутрішніх органів. Вплив масажу на них.	7	1		5	1
Разом за змістовим модулем 1	30	4	2	20	4
Змістовий модуль 2. Масаж та його вплив на організм, вимоги до масажу					
5. Визначення масаж Системи масажу та його класифікація. Види масажу. Фізіологічний механізм впливу масажу.	15	2		12	1

6. Гігієнічні вимоги до масажу. Методика і техніка масажу. Прийоми масажу. Показання і протипоказання до проведення масажу	15	2		12	1
Разом за змістовим модулем 2	30	4		24	2
Змістовий модуль 3. Загальна техніка масажу					
7. Техніка, фізіологічний вплив і види поглажування	6			5	1
8. Техніка, фізіологічний вплив і види розтирання	6			5	1
9. Техніка, фізіологічний вплив і види розминання	6			5	1
10. Техніка, фізіологічний вплив і види вібрації	6			5	1
11. Масаж у поєднанні з рухами	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 3	30		2	24	4
Змістовий модуль 4. Методика класичного масажу різних частин тіла					
12. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу спини, поперекової зони і тазу	10	1	2	5	2
13. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу грудної клітки, живота	6	1		4	1
14. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу голови, обличчя, шиї	6	1		4	1
15. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу верхніх і нижніх кінцівок	8	1		5	2
Разом за змістовим модулем 4	30	4	2	18	6
Змістовий модуль 5. Загальний масаж					
16. Загальний масаж	30		2	26	2
Разом за змістовим модулем 5	30		2	26	2
Усього годин	150	12	8	112	18

Структура навчальної дисципліни на денній формі навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Пр. зан.	Сам. роб.	Консультації
Змістовий модуль 1. Основи анатомії і фізіології організму людини					
1. Анатомія і фізіологія шкіри та нервової системи. Вплив масажу на них. Сегментарна інервація.	7	2		4	1
2. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату. Вплив масажу на них.	9	2	2	4	1
3. Анатомія і фізіологія серцево-судинної і лімфатичної	7	2		4	1

системи. Вплив масажу на них.					
4. Анатомія і фізіологія внутрішніх органів. Вплив масажу на них.	7	2		4	1
Разом за змістовим модулем 1	30	8	2	16	4
Змістовий модуль 2. Масаж та його вплив на організм, вимоги до масажу					
5. Визначення масаж Системи масажу та його класифікація. Види масажу. Фізіологічний механізм впливу масажу.	13	2		10	1
6. Гігієнічні вимоги до масажу. Методика і техніка масажу. Прийоми масажу. Показання і протипоказання до проведення масажу	17	2	2	12	1
Разом за змістовим модулем 2	30	4	2	22	2
Змістовий модуль 3. Загальна техніка масажу					
7. Техніка, фізіологічний вплив і види поглажування	6		2	4	
8. Техніка, фізіологічний вплив і види розтирання	6		2	4	
9. Техніка, фізіологічний вплив і види розминання	6		2	4	
10. Техніка, фізіологічний вплив і види вібрації	6		2	4	
11. Масаж у поєднанні з рухами	6		2	4	
Разом за змістовим модулем 3	30		10	20	
Змістовий модуль 4. Методика класичного масажу різних частин тіла					
12. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу спини, поперекової зони і тазу	7	2	2	2	1
13. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу грудної клітки, живота	7	2	2	2	1
14. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу голови, обличчя, шиї	7	2	2	2	1
15. Аноатомо фізіологічні особливості і техніка масажу верхніх і нижніх кінцівок	9	2	4	2	1
Разом за змістовим модулем 4	30	8	10	8	4
Змістовий модуль 5. Загальний масаж					
16. Загальний масаж	30		6	24	
Разом за змістовим модулем 5	30		6	24	
Усього годин	150	20	30	90	10

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Заочна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вивчення тем, які не розглядалися у курсі лекцій.	62
2	Підготовка до практичних робіт.	20
3	Підготовка до здачі модулів.	20
4	Підготовка до екзамену.	10
	Разом	112

Денна форма навчання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Вивчення тем, які не розглядалися у курсі лекцій.	25
2	Підготовка до практичних робіт.	30
3	Підготовка до здачі модулів.	25
4	Підготовка до екзамену.	10
	Разом	90

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Анатомія і фізіологія шкіри.
2. Анатомія і фізіологія нервової системи.
3. Анатомія і фізіологія опорно-рухового апарату (скелет, м'язи, суглобово-зв'язковий апарат).
4. Анатомія і фізіологія серцево-судинної та лімфатичної системи.
5. Анатомія і фізіологія внутрішніх органів (дихальна, травна, сечовидільна, репродуктивна системи).
6. Загальні поняття предмета та завдання масажу.
7. 4. Види масажу: гігієнічний, лікувальний, спортивний, косметичний.
8. 5. Методи масажу: ручний, апаратний, комбінований.
9. Форми масажу: загальний, частковий, виконуваний масажистом, самомасаж.
10. Вплив масажу на шкіру.
11. Вплив масажу на м'язову систему.
12. Вплив масажу на суглобо-зв'язковий апарат.
13. Вплив масажу на серцево-судинну і лімфатичну системи.
14. Вплив масажу на нервову систему.
15. Вплив масажу на внутрішні органи та обмін речовин.
16. Основні вимоги до масажного приміщення та інвентарю.
17. Вимоги до масажиста та до його рук.
18. Вимоги до людини, яку масажують.
19. Визначення оптимальних положень масажиста та людини, яку масажують, під час масажу.
20. Показання до використання масажу.
21. Протипоказання до використання масажу.
22. Визначення "методика масажу", "техніка масажу".
23. Основні правила методики і техніки масажу.
24. Критерії вибору методики масажу.
25. Тривалість масажу.

26. Основні прийоми масажу.
27. Додаткові прийоми масажу.
28. Загальна характеристика прийому погладжування під час масажу.
29. Фізіологічний вплив погладжування на організм людини.
30. Основні види прийому погладжування.
31. Додаткові види прийому погладжування.
32. Методичні рекомендації до виконання прийому погладжування.
33. Загальна характеристика прийому розтирання під час масажу.
34. Фізіологічний вплив розтирання на організм людини.
35. Основні види прийому розтирання.
36. Додаткові види прийому розтирання.
37. Методичні рекомендації до виконання прийому розтирання.
38. Загальна характеристика прийому розминання під час масажу.
39. Фізіологічний вплив розминання на організм людини.
40. Основні види прийому розминання.
41. Додаткові види прийому розминання.
42. Методичні рекомендації до виконання прийому розминання.
43. Загальна характеристика прийому вібрації під час масажу.
44. Фізіологічний вплив вібрації на організм людини.
45. Основні види прийому вібрації.
46. Додаткові види прийому вібрації.
47. Методичні рекомендації до виконання прийому вібрація.
48. Загальна характеристика рухів.
49. Фізіологічний вплив рухів на організм людини.
50. Основні види рухів: активні рухи, рухи з опором, пасивні рухи.
51. Прийоми пасивних рухів.
52. Методичні рекомендації до виконання рухів.
53. Анатомо-фізіологічні особливості масажу голови, обличчя, шиї.
54. Анатомія, техніка і методика масажу волоссяної частини голови.
55. Анатомія, техніка і методика масажу обличчя.
56. Анатомія, техніка і методика масажу шиї.
57. Анатомо-фізіологічні особливості масажу верхніх кінцівок.
58. Анатомія, техніка і методика масажу кисті.
59. Анатомія, техніка і методика масажу передпліччя.
60. Анатомія, техніка і методика масажу ліктьового суглобу.
61. Анатомія, техніка і методика масажу плеча.
62. Анатомія, техніка і методика масажу плечового суглобу.
63. Анатомо-фізіологічні особливості масажу нижніх кінцівок.
64. Анатомія, техніка і методика масажу ступні.
65. Анатомія, техніка і методика масажу гомілковостопного суглобу.
66. Анатомія, техніка і методика масажу голені.
67. Анатомія, техніка і методика масажу колінного суглобу.
68. Анатомія, техніка і методика масажу стегна.
69. Анатомія, техніка і методика масажу сідничних м'язів.
70. Анатомія, техніка і методика масажу кульшового суглобу.
71. Анатомо-фізіологічні особливості масажу спини, поперекової зони тазу.
72. Анатомія, техніка і методика масажу спини.
73. Анатомія, техніка і методика масажу поперекової зони.
74. Анатомія, техніка і методика масажу області тазу.
75. Анатомія, техніка і методика масажу грудної клітки
76. Анатомія, техніка і методика масажу зовнішніх міжреберних м'язів.

77. Анатомія, техніка і методика масажу молочних залоз.
78. Анатомо-фізіологічні особливості масажу черева.
79. Анатомія, техніка і методика масажу передньої черевної стінки.
80. Анатомія, техніка і методика масажу прямих м'язів черева.
81. Послідовність загального масажу.
82. Методика загального масажу.
83. Особливості техніка загального масажу та вибору прийомів.
84. Методичні рекомендації до загального масажу.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Методи діагностики успішності навчання:

поточний контроль (поточне опитування на практичних заняттях та перевірка практичних навиків);

періодичний контроль або проміжний контроль в кінці змістового модуля (модульна контрольна робота у вигляді письмової роботи та продемонстрованих практичних навичок);

підсумковий контроль (проводиться в кінці вивчення курсу у формі письмової роботи та продемонстрованих практичних навичок).

Заочна форма навчання

Поточний контроль (мах = 40 балів)		Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів (мах = 100 балів)
Змістовий модуль 1 - Змістовий модуль 2	Пр1	МКР 1	15	25
	10			
Змістовий модуль 3	Пр2	МКР 2	15	25
	10			
Змістовий модуль 4	Пр3	МКР 3	15	25
	10			
Змістовий модуль 5	Пр4	МКР 4	15	25
	10			

Денна форма навчання

Поточний контроль (мах = 40 балів)						Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів (мах = 100 балів)
Змістови й модуль 1	Пр1					МКР 1	12	16
	4							
Змістови й модуль 2	Пр2					МКР 2	12	16
	4							
Змістови й модуль 3	Пр3	Пр4	Пр5	Пр6	Пр7	МКР 3	12	22
	2	2	2	2	2			
Змістови й модуль 4	Пр8	Пр9	Пр10	Пр11	Пр12	МКР 4	12	22
	2	2	2	2	2			
Змістови й модуль 5	Пр13		Пр14		Пр15	МКР 5	12	24
	4		4		4			

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анатомія людини : навч. посіб. / Барикова Л. Б. – Івано-Франківськ : 2003. – 71 с.
2. Оперативна хірургія і топографічна анатомія [Текст] : підручник / За ред. Кульчицького К.І. — К. : Вища школа, 1994. — 464 с.
3. Анатомія живота [Текст] : навч. посіб. / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, В.С. Пикалюк та ін.; За заг. ред. В.З. Сікори. — Суми : СумДУ, 2010. — 186 с. + Гриф МОН. — 28- 26.
4. Анатомія грудної клітки [Текст] : навч. посіб. / В.Г. Ковешніков, В.З. Сікора, Пикалюк В.С. та ін. — Суми : СумДУ, 2011. — 146 с. + Гриф МОН. — 27-80.

5. Самусев Р. П. Атлас анатомії людини : навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. / Р. П. Самусев, В. Я. Липченко. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2011. – 751 с.
6. Аносов І. П. Анатомія людини у схемах / І. П. Аносов, В. Х. Хоматов. – Київ : Вища школа, 2002. – 191 с.
7. Анатомія людини : посібник / підгот. Барикова Л. Б. – Івано-Франківськ : 2004. – 110 с.
8. Анатомія людини : посібник / підгот. Барикова Л. Б. – Івано-Франківськ 2002. – 83 с.
9. Старушенко Л. І. Анатомія і фізіологія людини : навч. посіб. / Л. І. Старушенко. – Київ : Вища школа, 1989. – 213 с.
10. Анатомія людини : підручник / І. Я. Коцан, В. О. Гринчук, В. Х. Велемєць [та ін.]. – Луцьк : Волин. НУ імені Лесі Українки, 2010. – 890 с.
11. Лисак Н. М. Масаж у традиційній і східній медицині: посіб. / Лисак Н. – Чернівці, 2014. – 8 – 228 сс.
12. Лікувальний масаж : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 14 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини”, вип. 2). – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/366> (Електронний репозитарій ЛДУФК)
13. Масаж : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 66 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини”, вип. 2). – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/365> (Електронний репозитарій ЛДУФК).
14. Руденко Р. Спортивний масаж : посіб. / Руденко Р. – Львів, 1996. – 105 с.
15. Руденко Р. Спортивний масаж / Р. Руденко. – Львів : Ліга-Прес, 2000. – 100 с. – 966-7483-29-0.
16. Руденко Р. Спортивний масаж / Руденко Р. – 2-е вид., виправ. – Львів : Ліга Прес, 2003. – 100 с.
17. Руденко Р. Спортивний масаж : навч. посіб. / Романна Руденко. – Вид. 3-тє, допов. – Львів : Ліга Прес, 2008. – 160 с. – 978-966-397-088-0.
18. Руденко Р. Масаж : навч. посіб. / Романна Руденко. – Львів : ЛДУФК, 2011. – 255 с. – 978-966-2328-20-2.
19. Руденко Р. Масаж : навч. посіб. / Романна Руденко. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 304 с. – 978-966-2328-51-6.
20. Спортивний масаж : анот. бібліогр. покажч. трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2015. – 54 с. (Серія „Інформаційне забезпечення фізичної рекреації, реабілітації і здоров'я людини”, вип. 2). – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/393> (Електронний репозитарій ЛДУФК).
21. Степашко М. В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині : підручник / М. В. Степашко, Л. В. Сухостат. – Київ : Медицина, 2006. – 286 с. – 966-8144-22-8.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ «АНАТОМОТОПОГРАФІЧНІ ОСНОВИ МЕДИЧНОГО МАСАЖУ»

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ

1. Анатомія і фізіологія шкіри.
2. Анатомо-топографічні особливості мозкового відділу черепа
3. Морфо-функціональна характеристика спинного мозку.
4. Загальна будова грудної клітки, сполучення ребер.

5. Анатомо-топографічні особливості шиї.
6. Морфо-функціональна характеристика головного мозку.
7. Загальна будова хребта, сполучення хребців.
8. Анатомо-топографічні особливості лицевого відділу черепа.
9. Морфо-функціональна характеристика 12 пар черепних нервів
10. Загальна будова кісток черепа, сполучення кісток черепа
11. Анатомо-топографічні особливості попереку.
12. Морфо-функціональна характеристика спинномозкових нервів
13. Скелет та сполучення стопи, гомілково-стопного суглоба.
14. Анатомо-топографічні особливості тазу.
15. Морфо-функціональна характеристика шийного і плечового сплетень, нерви верхньої кінцівки.
16. Скелет та сполучення пояса верхньої кінцівки (лопатка, ключиця), плечового суглоба, плеча..
17. Анатомо-топографічні особливості спини, пошарова будова.
18. Морфо-функціональна характеристика поперекового, крижового сплетень, нерви нижньої кінцівки
19. Скелет та сполучення передпліччя, ліктьового суглоба.
20. Анатомо-топографічні особливості грудної клітки.
21. Морфо-функціональні принципи соматичної інервації голови.
22. Скелет та сполучення кисті, променево-зап'ясткового суглоба.
23. Анатомо-топографічні особливості паранхіматозних органів черевної порожнини (печінка, підшлункова залоза, нирки, селезінка).
24. Морфо-функціональні принципи соматичної інервації тулуба
25. Скелет та сполучення пояса нижніх кінцівок (таз), кульшового суглоба, стегна.
26. Анатомо-топографічні особливості грудної порожнини.
27. Морфо-функціональна характеристика артеріальної системи.
28. Скелет та сполучення гомілки, колінного суглоба.
29. Анатомо-топографічні особливості порожнистих органів черевної порожнини (шлунок, кишечник).
30. Морфо-функціональні принципи соматичної інервації внутрішніх органів.
31. Анатомія м'язів голови.
32. Анатомія м'язів шиї.
33. Анатомо-топографічні особливості передньо-бокової стінки живота.
34. Морфо-функціональна характеристика кровообігу плода.
35. Анатомія м'язів грудної клітки.
36. Анатомія м'язів живота.
37. Анатомо-топографічні особливості надпліччя.
38. Морфо-функціональні принципи вегетативної інервації внутрішніх органів.
39. Анатомія м'язів спини.
40. Анатомо-топографічні особливості плеча.
41. Анатомія м'язів верхньої кінцівки.
42. Анатомо-топографічні особливості передпліччя, ліктя.
43. Морфо-функціональна характеристика серця.
44. Анатомія м'язів нижньої кінцівки.
45. Анатомо-топографічні особливості кисті.
46. Морфо-функціональна характеристика дихальної системи.
47. Анатомо-топографічні особливості стегна, кульшової ділянки.
48. Морфо-функціональна характеристика судин великого кола кровообігу
49. Морфо-функціональна характеристика травної системи.
50. Анатомо-топографічні особливості гомілки, коліна.

51. Морфо-функціональна характеристика судин малого кола кровообігу.
52. Морфо-функціональна характеристика ендокринної системи.
53. Морфо-функціональна характеристика імунної системи.
54. Анатомо-топографічні особливості стопи.
55. Морфо-функціональна характеристика сечовидільної системи.
56. Морфо-функціональна характеристика репродуктивної систем.
57. Анатомо-топографічні особливості сідниць.
58. Морфо-функціональна характеристика лімфатичної системи.
59. Анатомо-топографічні особливості хребта.
60. Морфо-функціональна характеристика венозної системи.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

61. Основні та додаткові види прийому погладжування.
62. Основні види прийому розтирання.
63. Техніка і методика масажу волоссяної частини голови та обличчя.
64. Основні та додаткові види прийому розминання.
65. Техніка і методика масажу шиї.
66. Основні та додаткові види прийому вібрації.
67. Техніка і методика масажу кисті, передпліччя.
68. Основні види рухів, активні, пасивні та додаткові рухи.
69. Техніка і методика масажу плеча, ліктьового і плечового суглобів.
70. Техніка і методика масажу ступні, гомілковостопного суглобу, голені.
71. Техніка і методика масажу стегна, колінного суглоба.
72. Техніка і методика масажу спини.
73. Техніка і методика масажу попереку, області тазу.
74. Техніка і методика масажу грудної клітки, молочних залоз.
75. Техніка і методика масажу живота.
76. Вплив масажу на організм людини
77. Покази та протипокази до масажу
78. Гігієнічні вимоги до проведення масажу.
79. Техніка і методика точкового масажу.
80. Вплив масажу на серцево-судинну та нервову системи